

Kiek Lietuvai yra svarbus užsienyje gyvenančių lietuvių politinis aktyvumas?

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės pirmininkė Dalia Henke. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimai jau pasibaigė. Išrinkome LR Seimą, kuris šiais iššūkių kupinais laikais kurs modernią, saugią ir klestinčią Lietuvą. Be galo džiaugiuosi ir Pasaulio Lietuvių Bendruomenės valdybos vardu dėkoju užsienio lietuvių bendruomenėms ir organizacijoms, kurios parodė vienybę ir įdėjo daug darbo ir laiko, kad paskatintų užsienyje gyvenančius lietuvius registruotis ir balsuoti 2016 m., taip išreiškiant savo politinę valią Seimo rinkimuose.

Taip pat dėkoju visiems rinkimo teisę turintiems lietuviams, aktyviai užsiregistravusiems ir dalyvavusiems LR Seimo rinkimuose. 2012 metų Seimo rinkimuose bendras užsienyje užregistruotų rinkėjų skaičius buvo 17009, šiemet – **19207**, apie 2200 balsų arba **13% daugiau**! Naujamiesčio vienmandatėje rinkimų apygardoje balsavo 16401, t.y. **25% daugiau** negu 2012 metais. Kiekvienas mūsų balsas buvo svarbus Lietuvos ateičiai!

Rinkdamasis kandidatą kiekvienas turėjo pagalvoti, kuris yra tinkamesnis atstovauti mūsų svarbiausiems interesams. Vyriausiosios rinkimų komisijos duomenimis, užsienyje gyvenančių lietuvių balsai rinkimuose į Seimą pasiskirstė kitaip nei rinkėjų Lietuvoje. Per pirmąjį rinkimų turą užsienyje gyvenantys lietuviai, balsavę Naujamiesčio vienmandatėje apygardoje, daugiausia balsų skyrė Tėvynės sąjungos-Krikščionių demokratų partijos atstovui dr. Ž. Pavilioniui, o antroje vietoje liko perpus mažiau balsų surinkęs Liberalų sąjūdžio atstovas V. Alekna.

Negalutiniais duomenimis, per pirmąjį turą užsienyje gyvenantys lietuviai daugiausia balsų – 46 procentus – skyrė konservatoriams, dvigubai mažiau – 22 procentus balsų surinko Liberalų sąjūdis. Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga, surinkusi 8 procentų balsų, liko trečioje vietoje, o socialdemokratai, vos perkopę būtinų 5 procentų balsų barjerą, užėmė ketvirtą vietą.

Rinkimų dieną į ambasadą negalintys atvykti lietuviai buvo raginami balsuoti paštu, prieš tai atlikę elektroninę registraciją, kad būtų įtraukti į rinkėjų sąrašus ir ambasada atsiųstų reikiamus dokumentus.

Visame pasaulyje buvo rengiamos įvairios akcijos, dalijamasi tai progai sukurtais videoklipais, raginančiais aktyvumą rinkimuose, sudarytas ir išplatintas politikams Naujamiesčio vienmandatėje apygardoje klausimynas su mums rūpimais klausimais, pristatomi kandidatai ir glaustai pateikiamos jų politinės pozicijos lietuvių bendruomenei svarbiais klausimais. Buvo suteikta galimybė susipažinti su savo apygardos kandidatais ir politinių partijų lyderiais gyvai. Vyko be galo populiarūs ir gerai organizuoti politiniai debatai, pirmą kartą per paskutinius 25 metus surengti įvairiose lietuvių bendruomenėse, ir net buvo susisiekta teletiltu su JAV lietuviais Vašingtone. Susitikimai su lietuviais ir debatai buvo organizuojami Briuselyje, Dubline, Osle, Stokholme, didieji politiniai debatai vyko Londone. Beveik visus debatus buvo galima stebėti internetu ir net užduoti klausimus mūsų politikams.

Nuo pat pirmos registracijos dienos susidūrėme su sunkumais. Numatytu laiku gegužės 1 d. beveik savaitę neveikė elektroninė registracija. Dėl įvairių techninių kliūčių ne visi galėjo registruotis. Pavyzdžiui, VRK registracijos puslapyje registracijos sistema buvo techniškai nepritaikyta ir registracijos paslauga neveikė rinkėjams, naudojantiems „Apple“ išmaniuosius įrenginius („Apple“ planšetinius kompiuterius ir mobiliuosius telefonus) bei *Linux* operacinę sistemą. „Apple“ nešiojamųjų ar stacionarių kompiuterių naudotojai registruotis galėjo, tik jie turėjo naudotis bet kuria kita interneto naršykle, išskyrus „Safari“. Ištrauka iš *https://www.rinkejopuslapis.lt/elektronine-registracija*: *„Informuojame, kad naudojantis išmaniaisiais „Apple” įrenginiais, Linux operacine sistema ir IOS „Safari” naršykle neveikia elektroninės registracijos paslauga. Rekomenduojame naudotis „Internet Explorer” , „Mozilla Firefox” ir „Google Chrome” naršyklėmis.“* Gaila, bet ir tai ne visada veikė. Elektroninė registracija neveikė ir „Google Chrome“ bei „Firefox“ naršyklėse naudojantis *Mac* kompiuteriais. Čia būtina pažymėti, kad, pavyzdžiui, Švedijoje vidutiniškai 20% žmonių naudoja „Safarį“

naršyklę.

Taip pat registracijos nepavyko atlikti tiems, kurių kompiuteryje nebuvo įdiegtas lietuviškas raidynas. Arba užsiregistravusieji negaudavo jokio patvirtinimo, kad jų registracija pavyko, pavyzdžiui, „Ačiū“, „Dėkojame“ ar pan. Žmogus likdavo nesupratęs, ar jis iš viso užsiregistravo. Suabejojęs bandydavo dar kartą registruotis. O kiti taip ir nesulaukė balsavimui reikalingų dokumentų savo pašto dėžutėse iki spalio 9 d.

Panašu, kad ne tik su šiomis techninėmis kliūtimis susidūrė užsienyje gyvenantys lietuviai. Antai Italijos lietuviams kilo kitokių keblumų: Lietuvos Respublikos ambasada Romoje jiems atsiuntė neantspauduotus biuletenius. Užpildytas, tačiau be antspaudo biuletenis laikomas negaliojančiu. Argentinoje lietuviai skundėsi, kad konsulatas pirma pranešė, esą, jiems paštu nebus suteikta galimybė balsuoti dėl neaiškių priežasčių. O galiausiai rinkiminiai dokumentai pasiekė Argentinoje gyvenančius lietuvius spalio 12 d., rinkimams jau pasibaigus. Europoje VRK balsavimo laiko pradžią pavėlino 2 valandom, t.y. balsavimo vietos atsidarė 10 valandą. Visi šie atvejai rodo, kad elektroninis balsavimas tikrai palengvintų užsienyje gyvenančių piliečių dalyvavimą rinkimuose.

Įdomu būtų suskaičiuoti, kiek dėl įvairių nesklandumų per šiuos rinkimus Lietuva prarado užsienyje gyvenančių rinkėjų balsų, kai šie bent jau bandė registruotis norėdami išreikšti savo politinę valią, kaip ir garantuojama LR Konstitucijoje. Ar šis skaičius viršytų 25000, o gal 30000 balsuotojų? Gal net būtų pasiektas reikiamas užsiregistravusių balsų skaičius, užtikrinantis atskiros balsavimo apygardos, skirtos tik užsienyje gyvenantiems lietuviams, teisę?

Negalima nepaminėti ir to fakto, kad užsienyje balsavusiems lietuviams kilo keblumų reitinguojant kandidatus, nes negavo nei kandidatų sąrašų, nei paaiškinimų – visus dokumentus siųsti neva buvę per brangu. Tai faktiškas LR Konstitucijos pažeidimas, nes teisės nėra lygios, nors tą garantuoja Konstitucija. Iš pateiktų pavyzdžių ir trukdžių, susijusių net su finansais, susidaro įspūdis, jog Lietuva nėra suinteresuota, kad užsienio lietuviai būtų stipri rinkiminė jėga.

VRK atsakymas: „Rinkėjams, balsuojantiems paštu, kartu su rinkimų medžiaga kandidatų sąrašai nėra siunčiami. Rinkėjai gali juos rasti oficialioje Vyriausiosios rinkimų komisijos svetainėje adresu *http://www.vrk.lt/2016-seimo/kandidatai?srcUrl=rorpA500/lrsKandidataiS*

arasaiHtml%3FrnkId%3D426 Siųsti rinkėjams paštu kandidatų sąrašus kartu su rinkimų dokumentais pareikalautų nemažų papildomų finansinių išlaidų, tad tai nebuvo daroma ir ankstesniuose rinkimuose.“

Pagrindinis kriterijus – konstitucinės piliečių teisės matuojamos finansais, todėl ne paslaptis, kad rodant tokį požiūrį į Lietuvos piliečius, kai kurie nėra pasiryžę aukščiau vertinti savo valstybės ir negali ja pakankamai didžiuotis bei neturi tam interesų. Ir ar tokiu atveju neverta iš viso atsisakyti balsavimo paštu – taip valstybė dar daugiau sutaupytų? Nors lygios teises piliečiams yra garantuojamos LR Konstitucijoje. Gal Lietuvai yra nesvarbūs užsienyje gyvenantys rinkėjai, nes mes traktuojami kaip nepakankamai politiškai aktyvi (pagal balsavimo teisę turinčių ir balsuojančių asmenų skaičių) ir įdomi politikams rinkėjų grupė, kad kas nors būtų keičiama ar daroma patogiau ir racionaliau. Tikriausiai esame svarbūs ir įdomūs tik savo piniginiais pervedimais, kurie sudaro daugiau kaip 3% BVP ir viršija Europos Sąjungos paramą.

Kai kurios kliūtys buvo pašalintos operatyviai, o kai kurių problemų įvardijimas, tikiuosi, padės jų išvengti ateityje ir užtikrins sklandų ir patogų rinkėjams elektroninės registravimo sistemos veikimą. Gal tai padidins rinkėjų aktyvumą per kitus rinkimus – 2019 m. renkant LR prezidentą. Po šių rinkimų tapo aišku: nors buvo įdėta be galo daug pastangų ir žmogiškųjų bei finansinių resursų į pilietiškumo skatinimą, būtina iš pagrindų keisti bendrą požiūrį į žmogų kaip rinkėją. Kad ir kur jis gyventų.

Straipsnis skelbiamas žurnale „Pasaulio lietuvis”.

pasauliolietuvis.lt

Mielai pasidalysime svetainėje ir žurnale skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.